

crkva u svijetu

godina XVI • broj 4 • split • 1981

O CRKVI, SVEČENSTVU I POKONCILSKOM ZBIVANJU*

Kardinal Silvio Oddi

Crkva u svijetu: Uzoriti Kardinale Oddi, naša revija, kao što Vam je poznato, nosi naslov Crkva u svijetu. Recite, molim Vas, kako Vi gledate na današnju Crkvu u svijetu, na njezin poziv i položaj... općenito, na njezino sadašnje stanje, njezine ciljeve i perspektive...

Kardinal Silvio Oddi: Naslov vaše revije već navodi na razmišljanje. Ipak mislim, da je poslije II. vatikanskog sabora razložno uzeti u obzir dvije dogmatske konstitucije o Crkvi: *Lumen Gentium*, koja u bitnim crtama izlaže njezinu dogmatsku viziju, i pastoralnu konstituciju *Gaudium et spes* o Crkvi u suvremenom svijetu.

Iz toga je jasno kakva bi trebala biti Crkva koja mora naviještati »radosnu vijest« u svijetu, tj. središnji događaj Kristove smrti i uskrsnuća. Prema ovim konstitucijama Crkva je odgovor kojim se očitava pravi položaj čovjeka, ona daje obrazloženje njegovim slabostima i pomaže pravom prepoznavanju njegova dostojanstva i njegova poziva (usp. *Gaudium et spes*, 12).

Crkva je pozvana da u svijetu »ispituje znakove vremena« i da ih tumači u svjetlu Evandjelja (usp. ondje, 4).

Crkva je u svijetu sljedbenica Kristova. Želeći, dakle, prikazati položaj Crkve danas, ne mislim da bi trebalo isticati njezinu moć, kao zajednice među drugim međunarodnim zajednicama: ona je među njima; ali, bu-

* Razgovor glavnog urednika D. Šimundže s kardinalom Silvijem Oddi, predstojnikom Sv. kongregacije za svećenstvo. — Tekst je na hrvatski preveo dr. Marin Škarica.

dući da baš za Crkvu vrijedi ono što kaže *Pismo Diogenetu* o kršćanima: »Svaka zemlja njihova je domovina; i svaka domovina za njih je prolazna« (usp. pog. V, 5), ona stavlja pred oči svima svoj način življenja Krista i naviješta Kristovu riječ.

Ivan Pavao II. u apostolskoj konstituciji *Catechesi Tradendae* zahtijeva ne bez razloga sa sv. Pavlom da ovaj način življenja i prikazivanja Kristovih zapovijedi pomogne: »Osvijetliti rasporedbu Otajstva... shvatiti sa svima svetima što je Dužina i Širina i Visina i Dubina te spoznati nadspoznatljivu ljubav Kristovu da se ispunite do sve Punine Božje« (usp. Ef 3, 9—18).

Dakle, prema navedenim koncilskim dokumentima, Crkva se danas u svijetu predstavlja kao duša svijeta. Jučer kao i danas, kaže *Pismo Diogenetu*, duša je raspršena i prisutna u svim dijelovima tijela, tako i kršćani po svim gradovima i mjestima; kao što je duša u tijelu, a nije ju tijelo stvorilo, tako Crkva stanuje u svijetu, ali nije od svijeta niti se bavi čisto svjetovnim stvarima.

Ako se pod pojmom Crkve želi shvatiti njezino sveukupno djelovanje, to djelovanje Crkve svodi se na ono što je Krist uoči svoje muke kazao: »... no vi ćete me vidjeti, jer ja živim, i vi ćete živjeti« (Iv 14, 19); »... ja izabrah vas. I postavih vas da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane... Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije nego vas. Kad biste bili od svijeta, svijet bi svoje ljubio; no budući da niste od svijeta, nego sam vas ja izabrao iz svijeta, zato vas svijet mrzi. Sjećajte se riječi koju vam rekoh: nije sluga veći od svoga gospodara« (Iv 15, 16—20).

Pitali ste me kako ja gledam na Crkvu u današnjem svijetu, općenito? Evo odgovora: ona jest i želi biti vjerna službenica Kristova. II. vatikanski sabor upućuje na Kristovu prisposobu dobrog pastira, na prisposobu o Božjem vinogradu, o Božjoj građevini, o Božjoj obitelji, o Božjem hramu, štoviše o Kristovoj zaručnici i konačno o Mističnom Tijelu Kristovu (usp. *Lumen Gentium*, 6,7).

Njezin položaj u svijetu? Samo je jedan odgovor: praktično ostvarivanje Kristove nauke. Njezin uspjeh? Njezino sadašnje stanje? Njezin način promatranja sebe među drugima?: vjernost Kristu.

Njezine perspektive? Njezine želje? Njezini neposredni ciljevi?: kao i uvijek, Majka i Učiteljica; poslušna Kristu: »Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio« (Mt 28, 19—20).

Crkva jučer, danas i uvijek, teži samo prema ovome pod vodstvom Duha Svetoga ostvarivati Kristovo djelo.

Crkva u svijetu: Kao Predstojnik Sv. kongregacije za svećenstvo, možete li nam nešto reći o današnjem svećeniku. Koji je po vašem mišljenju ili, bolje, kakav bi po vašem mišljenju trebao biti profil današnjeg svećenika?

Kardinal Oddi: Danas? Svećenik je uvijek aktualan. Njegova prisutnost ima jedan jedini profil, jučer kao i danas: Krist; dužobrižnik, a, koliko je moguće, i praktični pomoćnik. Jučer kao i danas, svećenik je pravi miomiris Kristov: »... da idete stopama njegovim« (1 Pt 2, 21), »... da, Kristov smo miomiris Boga« (2 Kor 2, 15).

Ako bi svećenik bio nešto drugo ili se takvim pokazivao, zapostavljajući svoj poziv da prije svega bude pravi mimomiris Kristov, odrekao bi se onoga što mora biti.

Čini mi se da ste me pitali, kakav bi danas morao biti idealan svećenik? Odgovor je vrlo težak, jer pojedine okolnosti i prilike stavljaju svećenika, koji je znak Kristov, u situaciju da sam bira koji je u određenom času, u njegovoj službi, u vršenju dužnosti, u svakodnevnom životu, u pojedinim potrebama, najbolji način da bi njegovo djelovanje bilo u duhu Kristovu, da bi Krist preko njega ostavio u svijetu, u kojem on boravi, svoj »trag«.

Ako je jedna ljudska osoba od Boga uzeta i posvećena za službu posrednika (usp. Heb 5, 1), moderan i idealan svećenik jest onaj koji je u svakom času svjestan svojega poziva i vrši svoju ulogu posrednika.

Danas uopće nije potrebno s obzirom na identitet svećenika — kao da bi taj identitet bio u neprestanoj evoluciji — razlikovati modernog od starog svećenika, gledati sve njegovo poslanje u onom nužnom i korisnom »znati činiti« svoj posao u privlačenju duša.

Može se vrlo dobro razlikovati ono što je bitno od onoga što je sporedno, ali držim da bi pre naglašavanje toga bilo formalnost, imajući u vidu da bi konkretni svećenik, tako razdijeljen, u stvari nagrdio svoj svećenički lik.

Ono što bih ja želio jest da se svećenici bave onim što od njih zajednica zahtijeva, da bi je vodili Kristu; da ne bi previše brinuli koliko su pred svijetom moderni, nego da bi uvijek tražili samo slavu Božju.

Crkva u svijetu: U kontekstu profila koji ste iznijeli, u shvaćanju svećenika kao zamjenika Kristova, odnosno u traženju i konkretnom oblikovanju idealnog svećenika — što Vi mislite o kategorijama »progresist«, »tradicionalist«, »konzervativac«...?

Kardinal Oddi: To su etikete koje mnogi moderni tisak vrlo lako podmeće prema određenim osobinama, ponašanjima i izričajima neke osobe, kad se više ili manje radi o znanstvenom, teološkom, pravnom, društvenom itd., itd. području u kojemu postoje neslaganja.

Pravi svećenik obavlja svoju službu u svim prilikama: »kao službenik Kristov i upravitelj otajstava Božjih« (1 Kor 4, 1). Svećenik je slobodan da u onim stvarima, gdje je rasprava dopuštena, zauzme svoj stav i da iznese svoje mišljenje onako kako mu se najbolje čini. I po momemu

mišljenju, uvijek je suvremen kada svoje poslanje ostvaruje na besprijekoran način. On uvijek ostaje svećenik posvećen i odan spasu duša (usp. *Ad Gentes*, 5; *Presbyterorum Ordinis*, 4, 5, 6), jer to je važno. Ostalo su sredstva koja svatko upotrebljava prema svojim okolnostima.

Međutim, kada svećenik nije besprijekoran u svome načinu djelovanja, ali zapamtite dobro, ne pred svijetom nego pred Bogom, tada njegovi razlozi nisu utemeljeni na tradiciji, na napretku, na stvarima koje treba sačuvati, nego radije na nekim krivim shvaćanjima, koje prouzrokuju ljudske slabosti i koje će pravi svećenik uvijek nastojati ukloniti.

Ipak neka mi bude dopušteno primijetiti da je poziv svećenika u određenom smislu, kao i svakog drugog vjernika, bitno u tome da vrši i sačuva nauku koju je primio. Jer on mora imati pred očima: »ako tko očuva moju riječ, neće vidjeti smrti do vijeka« (Iv 8, 51); jedino tako je katoličko svećeništvo vječno.

Crkva u svijetu: Što mislite, gospodine Kardinale, da li bi bilo moguće u novim sociološkim prilikama, u novim uvjetima, mijenjati dosadašnji, tradicionalni profil i konkretni lik svećenika?

Kardinal Oddi: Što se podrazumijeva pod tradicionalnim profilom svećenika? Upotrebljavamo riječ svećenik, koja prima svoje značenje od njegova posvećenja.

Je li moguće nešto mijenjati? Bez tog posvećenja ne bismo imali svećenika, ne bismo imali prezbitera (usp. Sv. Toma, *Summa Theologiae*, III, q. 63, a. 3; III, q. 22, 1; III, q. 22, a. 3; usp. još *Presbyterorum Ordinis*, 2; *Lumen Gentium*, 10). Ako bi nas okolnosti dovele pred lik čovjeka koji više ne bi htio biti tradicionalno posvećen i iskreno odan brizi za spas duša, svetom poslanju, poslužnosti Crkvi, potpunom vršenju svećeničke službe koju je primio, zaista taj više ne bi bio ni svećenik, ni prezbiter (usp. *Presbyterorum Ordinis*, 1, 2, 3).

Ne bi bio svećenik, jer ne bi u tradicionalnom smislu prihvaćao da bude žrtva Bogu, kao što je Krist bio žrtva za grijeha ljudi, koje mora dovesti spasenju: »... Ovo je tijelo moje... Ovo je krv moja... koja se za mnoge prolijeva na otpuštenje grijeha« (Mt 26, 26—28).

Ne bi bio prezbiter, jer ne bi posjedovao onu mudrost, koju bi morao imati kao stariji, po čemu je dobio ime.

Zatim ako se pod tradicionalnim profilom podrazumijevaju određena praktična stajališta, koja mnogi smatraju zastarjelima, odgovor treba voditi računa o različitim okolnostima, sačuvavši uvijek tradicionalni lik svećenika, podrazumijevajući pod tradicijom ono što je Crkva naučavala o katoličkom svećeništvu i ono što zahtijeva od svojih svećenika (usp. — SYNODUS EPISCOPORUM, *De sacerdotio ministeriali*, AAS 63 (1971), 897 ss.).

Crkva u svijetu: Kako Vi iz samog središta Crkve gledate na današnju koncilsku obnovu u Crkvi? Dokle se je došlo, na čemu smo? Što bi još trebalo učiniti?

Kardinal Oddi: Kao vjerni i odani sin svete Majke Crkve smatram ovu obnovu, dok ostaje unutar granica označenih od II. vatikanskog sabora i susljednih papinskih dokumenata, milošću Božjom.

Kao svećenik, kao Kardinal i Predstojnik Sv. kongregacije držim da koncilaska obnova zahtijeva veliku odgovornost koja nameće golemu brigu u nastojanju da granice koje je postavio Koncil budu zaista poštivane, da bi to bila prava obnova a ne novotarija pod bilo koju cijenu.

Crkva, preko Koncila, kao i uvijek, izvršava svoje poslanje u želji da obnovi svijet, da ga po Kristovoj nauci okrene na bolje. Obnova duša uvijek je i prije svega zadaća Crkve. I zbog toga se moramo pokoravati zapovijedi: »... da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima« (Mt 5, 16).

Dati sud nije nimalo lako. Mi samo možemo vidjeti plodove i nastojanja iz kojih ti plodovi proizlaze.

Mogu stoga potvrditi da je ova obnova, unatoč pokojem glasu koji se njome služi u svoje osobne svrhe, kvasac koje postepeno buja s obećanjem bogate žetve i dobrih plodova čak i na područjima koja je naizgled osporavaju. Ja mogu samo poželjeti da bi ovaj čvrsti stav Crkve uspio raspaliti ovaj kvasac dobrih djela.

Pitali ste me na čemu smo! Da bi se dao sud o stanju koncilaska obnove, nije za to pogodan jedan kratki intervju. Ne bi bilo korektno niti s moje strane davati sud o onome što se sve radi u najskrivenijim žilicama Crkve, kad ja s mog položaja mogu vidjeti samo jedan dio. Držim da Sveta Stolica, sa svim dokumentima koje je izdala, pokazuje koliko je djelotvorno, široko i korisno djelo i poslanje koje je Koncil zacrtao.

Pitate me: što treba činiti? Ako se zaista želi koncilaska obnova, rekao bih da svi vjernici i pastiri trebaju činiti ono što im Crkva nalaže u svjetlu Evandjelja, ono što zahtijeva njihovo poslanje, koje svaki kršćanin vrši u svijetu, na području svoje odgovorne djelatnosti (usp. Ef 4, 12; 1 Kor 12, 4 ss.). Kažem da se treba pokoravati onome što Crkva nalaže i pozivam sve da je slijede u onome što savjetuje; podsjećam, međutim, da traženje boljega, prema procjeni pojedinaca, nije uvijek u korist dobra.

Crkva u svijetu: Dopustite jedno šire pitanje s kakvima smo se poslije Koncila češće susretali. Naime, kako Vi — ako dopuštate — gledate na tzv. teološka preispitivanja na crkvenom, svećeničkom, dogmatskom i moralnom području?

Kardinal Oddi: Koliko je meni poznato, ne postoje na crkvenom području istinita i prava dogmatska preispitivanja, koja bi promicala crkveno Učiteljstvo. Sam II. vatikanski koncil ostaje strogo na tridentskoj

tradiciji, tradiciji I. vatikanskog sabora, i općenito, na općoj tradiciji koncilâ na koje se otvoreno poziva: »*praecedentium Conciliorum argumento instans*« (nastavljajući predmet prethodnih sabora; usp. *Lumen Gentium*, 1). II. vatikanski sabor ograničio se na to da pojasni tradicionalno naučavanje i, u ponekom slučaju, kao npr. u biskupskom kolegijalitetu, Koncil se odlučio da iznese vlastito naučavanje kao naučavanje Crkve (usp. ondje, 21, 22, 23).

Sigurno se iz svih predmeta o kojima se raspravljalo pojavilo novo svjetlo i iz obnoviteljskih poticaja Koncila razvili su se mnogi duhovni plodovi, ali i mnogi problemi; ovi međutim, ako se ne drže smjernica koje je Koncil naznačio, mogu se nazvati više lošim, nego pogrešim izlaganjima, nego teološkim preispitivanjima.

Gurati temeljna prava ljudske osobe, kao napr. slobodu govora, do te mjere da se ne treba pokoravati Učiteljstvu Crkve, kad se izričito izjašnjava, pa i na svečan način, nije to plod reinterpretacije crkvene nauke ili međucrkvjenih odnosa, odnosno nekog novog shvaćanja moralnih zakona; to jednostavno znači ne izvršavati vlastitu dužnost, ne držati zadanu riječ, i ako želimo zastupati pastoralno gledište, bio bi to početak nekog osporavanja.

Mnogi se problemi javljaju nakon Koncila koji većinom proistječu iz općeg razvoja, iz blagostanja, iz sredstava društvenog priopćavanja, iz proizvodnje, iz hedonizma. Jasno je također da se tamo gdje više nisu dostatni stari zakoni stvaraju novi. Želio bih da novi Zakonik kanonskog prava riješi koliko je više moguće moralna pitanja u svjetlu pravičnosti i ljubavi, kako to Papinska komisija za obnovu Zakonika želi i hoće.

Jedan od problema na crkvenom području jest duh ravnodušnosti koji su na žalost tolike profane teorije uspjele proširiti među vjernicima, pa i među svećentvom. Da bi se riješio ovaj problem, potrebnije su molitva, ljubav i poslušnost Crkvi, nego zakoni i preispitivanja dogmatike i moralke.

Možda će biti novih problema, kad novi propisi Crkvenog zakonika donesu svoje inovacije, nove oblike poslušnosti koju zahtijeva dogma i stvarni moral.

Ali ovdje se ne radi o dogmama koje se ne bi mogle mijenjati; radi se samo o teološkim gledištima koja su nužno povezana s vjerskim istinama. Da li su neka tumačenja dobra ili zla, i na dulji rok korisna ili štetna, da li su ili nisu razumno postavljena u širi kontekst morala, to pripada crkvenom Učiteljstvu, koje ima stanovito iskustvo o ljudskoj stabilnosti na kojoj se zasnivaju određena gledišta, da to objavi. Ono to često i objavljuje, posebno ukazujući na prilike i razloge prema kojima određena djelovanja, koja slijede spomenuta gledišta, vrijeđaju pravilnost i stanovita prava, te općenito ne šire ljubav Kristavu, ako se na njima inzistira do krajnjih granica.

Osuđivati primjene nekadašnjih shvaćanja, koja nisu unijela nikakav nered u Crkvu niti prouzrokovala štetu ili povrijedila pravičnost i ljubav — držim da je vrlo nepromišljeno. Zloupotrebe se mogu potiskivati samo kada se dogode.

Crkva u svijetu: Suvremeni svijet, pa i crkveni dokumenti, daje veliku važnost zemaljskim vrednotama. Ne vrednuju li se previše u naše vrijeme zemaljske vrednote? Nije li to, očito, na štetu transcendentálnih, duhovnih i religioznih vrednota koje su i te kako potrebne čovjeku? Što Vi kažete o tome?

Kardinal Oddi: Doista, danas se i previše cijene zemaljska dobra na štetu duhovnih, ne od strane crkvenog naučavanja. Dokumenti Svete Stolice pokazuju kako ona cijeni transcendentálne vrednote, poglavito duhovne i religiozne.

Ipak shvaćam da pitanje na neki način ide za tim da upozori na stanovišta ovozemaljska vrednovanja koja se, čini se danas, u svijetu previše promiču na štetu transcendentálnih vrednota. Crkva je od davnine naviknuta voditi bitke protiv onoga što je ljudski duh morao nadvladivati. Ona ne može podnositi nikakvu novotariju u transcendentálnim, religioznim i općenito duhovnim vrednotama. No kad Crkva brani prava ljudske osobe, pravednu plaću ili kad se, kao što je u najnovije vrijeme učinio Sv. Otac u svojoj enciklici *Laborem exercens*, zaustavlja na pitanju ljudskog rada, potrebnoj djelatnosti sindikata s obzirom na pravičnu raspodjelu, ona u biti ne vodi brigu samo o zemaljskim stvarima, nego radije i pri tome vodi brigu o transcencijenci i o duhovnim i religioznim stvarima koje su povezane sa zemaljskim vrednotama. Sigurno se u Crkvi nije nikada toliko, koliko danas, govorilo o zemaljskim vrednotama, ali je također istina da u čitavu ljudskom životu i društvu nikada se nisu prestale nagomilavati pogreške na pogreške, kad je riječ o upotrebi zemaljskih vrednota. Ta upotreba bi nužno morala voditi brigu o transcendentnosti čovjeka koji se zemaljskim stvarima služi i o njegovoj potrebi da računa na duhovne i religiozne vrednote, koje ga usmjeruju prema Nebu.

Svako vrednovanje u Crkvi mora voditi računa o transcendentálnoj, duhovnoj i religioznoj svrsi. Baš zbog toga je Crkva prisiljena da zahtijeva ne samo u svojem naučavanju nego i u svojoj praksi da zemaljske vrijednosti zadrže svoje mjesto koje im pripada, jer samo na taj način one postaju sredstvo s kojim se Crkva služi da bi ostvarila transcendentne, duhovne i religiozne vrednote, koje Krist od nje traži.

Uostalom sva povijest Crkve, svi njezini službeni dokumenti, kad govore o zemaljskim problemima, uvijek ih povezuju s transcendentálnim vrednotama, tako da smisao njihove upotrebe određuje smjerokaz pravičnosti, ljubavi i dostojanstva ljudske osobe (usp. Pio XI, *Quadragesimo Anno*, AAS 23 (1931), str. 199 ss.; *Gaudium et Spes*, 68).

Crkva u svijetu: Možete li nam reći, jeste li Vi kao Predstojnik Kongregacije za svećenstvo zadovoljni s današnjim svećenstvom, posebno

s našim hrvatskim svećenstvom? Kako Vi gledate na položaj svećenstva? Što biste poručili našim svećenicima?

Kardinal Oddi: O svećenstvu općenito? — Napominjem da svećenstvo u Crkvi neprestano podnosi »tegobu dana i žegu« (usp. Mt 20, 12), i to rijetko u povoljnim uvjetima, vrlo često u neprilikama, da i ne govorimo o patnjama, koje su ponajčešće nepoznate kritičarima koji gledaju samo na ono vanjsko i površinsko. U tom smislu sam zadovoljan s današnjim svećenstvom, podržavam ga i čestitam mu na uspjehu i radu.

U Jugoslaviji sam, u vrijeme dok sam bio otpravnik poslova u ambasadi Sv. Stolice, upoznao potpunu odanost svećenstva Crkvi, svećeničku dosljednost, svećeničke poteškoće i entuzijazam. Djelovanje toga svećenstva, koje sam mogao promatrati i u svakodnevnoj praksi, dopušta mi široka predviđanja obilatih plodova i uspješna rada; ne bojim se da bi se moglo iznevjeriti svojem pozivu i razočarati.

Posebno o hrvatskom svećenstvu? — Podsjećam na njegovu čvrstu vjernost Crkvi, na radost darivanja Kristu i iznad svega na predani pastoralni rad i provođenje smjernica Koncila.

Moja poruka? — Unatoč brojnim uspomenama, kao Predstojnik Sv. kongregacije za kler, hrvatskom svećenstvu jednako poručujem kao i svećenstvu drugih naroda: da nastavi u svojoj vjernosti Crkvi, sigurno nauči i sve većoj odanosti prema Sv. Ocu, da u svojem svećeničkom djelovanju sve bolje odražava onu izreku »gdje je Petar, ondje je i Crkva«.

Crkva u svijetu: Hvala Vam, uзорiti Kardinale, na ovako jasnim odgovorima i poticajnim riječima. Recite nam, za završetak, kakve su po vašem mišljenju perspektive za svećenike, svećenstvo i Crkvu.

Kardinal Oddi: Iste one perspektive koje su koncilske konstitucije i dekreti izložili, tj. perspektive koje se temelje na Kristovu obećanju: »vrata paklena neće je nadvladati« (Mt 16, 18).

Budućnost će iznad svega ovisiti o Božjoj volji, o milosti Duha Svetoga i pomoći sve proslavljene Crkve, posebno o zagovoru Bl. Djevice. Ali i čitavo svećenstvo trebat će promicati tu budućnost: hijerarhija po svojoj službi učiteljstva, svećenici, redovnici i svjetovnici po svojem duhu poslušnosti.

Kao što obitelj ovisi o roditeljima, župa o župniku, tako i Crkva ovisi o zajedničkom djelovanju svih, potpomognutu Božjom milošću da bi Crkva zaista bila: »rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni... i divno svjetlo Kristovo« (usp. 1 Pt 2, 9).